

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVI підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

22 лютого 2024

Київ 2024

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 406 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 22.04.2024)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Члени редколегії Балабаниць А.В., доктор економічних наук, професор;
Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Булатова О.В., доктор економічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор;
Толпежніков Р.О., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 22 лютого 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

Історична монографія / Іларіон Митрополит (І. І. Огієнко). Луцьк: МП «Світязь», 1992. 216 с.

4. Попович М.В. Нарис історії культури України. К.: «АртЕк», 1998. 728 с.: іл.

5. Хижняк З.И. Киево-Могилянская академия. Вища школа, 1980. 268 с.: іл.

Демідко Ольга

кандидат історичних наук, доцентка кафедри культурології

Маріупольський державний університет

ЗНАЧЕННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ПІД ЧАС ВІЙНИ

Як відомо, мистецтво завжди було зброєю, тим більше під час війни. Саме тому пензлем, словом, музичним інструментом озброїлись українські митці, щоб не тільки зберегти, але й поширити українську культуру. Наразі творчі люди України тримають український мистецький фронт. Особливої актуальності і значущості набувають й культурологічні дисципліни, які мають потужний терапевтичний потенціал, тому викладання дисциплін культурологічного та мистецького циклів можуть стати засобом гармонізації психологічного стану всіх учасників освітнього процесу.

Водночас складні соціальні та психологічні умови життя на теперішньому етапі потребують нових підходів у роботі. На заняттях важливо максимально диференціювати форми практичних завдань, побудови процесу сприйняття візуального матеріалу на виключно життєствердних позитивних зразках мистецьких творів [2].

Важливо враховувати, що на сучасному етапі культурологія є однією з визначальних дисциплін, що дає змогу об'єктивно висвітлити труднощі та суперечності, властиві суспільству. Загалом мистецтво, яке розглядається в багатьох дисциплінах культурологічного циклу, – це один з найбільш ефективних видів духовної зброї, яка є корисною для психологічного захисту. Саме творчістю і мистецтвом ми сьогодні привертаємо увагу до себе і до нашої країни. Тож мистецтво не дозволяє згаснути міжнародному інтересу до України, не дає забути про війну та допомагає збирати кошти для армії, тим самим наближаючи перемогу. До того ж, під час війни культурологія набуває більшої актуальності, оскільки може і повинна дати розуміння зміни життя, зміни образу нації не як втрати себе, а як розвитку. Зокрема, потрібне не тотальне «зняття» культури радянської доби, а її переосмислення за вибіркового підходу. Водночас потрібне дослідження культурного наповнення (чи браку такого) нових соціальних утворень, культурних факторів регуляції соціальної поведінки за нових умов, групових почуттів та афектів, – а все це залишається неопрозореними сторонами сучасного життя з потенційними

несподіванками й новими загрозами. На сьогодні актуальна українська культура безперервно примножує друзів та однодумців у світі, і як м'яка сила є успішною, ефективною, стратегічно орієнтованою. Саме тому це вже далеко не галузь чи сектор, а дієва динамічна субстанція, котра здійснює на іноземну аудиторію не менший вплив, ніж інформаційні, політичні, дипломатичні інституції та їх зусилля.

Кожне наше мистецьке повідомлення, кінематографічне, живописне, письмове, музичне, мультимедійне, цифрове – це далеко не лише індивідуальний авторський голос, а своєрідний континуум спільної правди, спільної позиції, яку кожен українець по крупинках формує, зміцнює, поповнює новими й новими свідченнями, переживаннями, смислами, яку кожен із нас доносить українській та іноземній аудиторії. Повномасштабне вторгнення РФ змусило суспільство повернутися до власних історичних джерел, надихнутися прикладом минулих поколінь українських митців. Українська молодь сьогодні прагне краще знати й розуміти минуле, порівнює нашу ситуацію з тими важкими обставинами, які українці переживали і в яких діяли за попередніх історичних часів. Класика працює і знову є опорою для всіх наших починань, основою для нашої впевненості, рівноваги [1].

Завдяки дисциплінам культурологічного циклу студенти мають можливість вивчати актуальну українську культуру, її представників – від митців до аналітиків, від менеджерів до стратегів. Насправді це потужна армія інформаційного та психологічного впливу, яка виробляє мистецький, інформаційний, аналітичний контент, яка часто виконує різні функції: від соціальних і волонтерських до представницьких і дипломатичних.

Поряд зі свідченням, осмисленням, фіксуванням воєнного лихоліття, які переживають всі без винятку українці, поряд зі збереженням української культурної спадщини, виробленням культурного контенту та продукту, поряд із популяризацією нашої культури у рідній країні та світі, на викладачах з культурологічних дисциплін лежить ще одна велика відповідальність – протидія ворожій пропаганді, протидія ворожим інформаційно-психологічним спецопераціям та маніпулятивним наративам.

Отже, культурологічним дисциплінам слід приділити особливу увагу, оскільки під час війни розвиток культури набуває особливого значення, адже культура єднає нас у розумінні, хто ми є, надає сенсу боротьбі за спільні цінності та спадок.

Література

1. Дністровський А. Актуальна українська культура: свідок, оберігач, комунікатор. Блог Анатолія Дністровського. 2023. 7 вересня. URL: https://lb.ua/blog/anatolii_dnistrovnyi/573806_aktualna_ukrainska_kultura.html (дата звернення: 14.01.2024).

2. Як організувати викладання предметів в умовах війни. URL: <https://osvita.ua/86146/> (дата звернення: 15.01.2024).

Нікольченко Юзеф
доцент, доцент кафедри культурології,
заслужений працівник культури України.
Маріупольський державний університет

ВЗАЄМОДІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ І КУЛЬТУРИ У ДУХОВНОМУ ПОСТУПІ НАЦІЇ

У доповіді аналізуються можливості вищої освіти в Україні зберігати і утверджувати координати культурної сфери, що дозволяє розглядати її не лише як соціальний інститут професійної підготовки, але й як ефективний інструмент взаємодії та забезпеченні духовного поступу нації. Вища освіта змикається з культурою в тій її якості, в якій вона виступає як складова національної культури. Вона повинна стати невід’ємним компонентом національної культури, зокрема культури особистості громадянина України.

Неможливо зрозуміти будову, характер функціонування та розвиток професійних і наукових знань, якщо не враховувати їхнього включення у широкий культурний аспект. Вища освіта формує у студента моделі і напрямки його світосприйняття та поведінки, впливає на особистість за допомогою набутих навичок У культурі інформаційного суспільства вища освіта є ключовим фактором та базовим компонентом методології мислення молоді та її поглядів на світ, на людину і на суспільство. На ній засновані технологія і визначений майбутній стиль життя, що пропонуються студентам як зразок.

На нашу думку, заклад вищої освіти повинен бути не тільки одним з основних осередків національної культури, а й виконувати важливу функцію залучення до неї майбутніх фахівців вищої кваліфікації, незалежно від ступеня вищої освіти і обраної спеціальності.

Вища школа взаємодіє з культурою і в тій її важливій якості, в якій вона виконує функції національної культури. Вона є значним її осередком, важливим засобом прилучення до культурних надбань людства. Запорукою поступального розвитку української нації є не лише природні ресурси та економічний потенціал, а й унікальність її духовного досвіду і величезний ресурс гуманітарної культури.